

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

учнів показало, що виділені компоненти тісно пов'язані між собою, взаємозумовлені та становлять єдиний комплекс, системоутворюючим чинником якого є діяльність учителя.

Список використаних джерел

1. Психологічна підтримка творчості учня / Упор. О. Главник, В. Зоц. – Київ : Редакція загальноосвітніх газет, 2003. 128 с.
2. Психологічний супровід школярів / Упорядник Т. Гончаренко. Київ : Редакція загальнопедагогічних газет, 2005. 128 с. – (Б-ка „Шк. світу”)
3. Слободенюк Л.І. Система психолого-педагогічного пошуку обдарованих дітей. *Психолог.* 2003. № 8 (56). С.4-5.

ФАСИЛІТАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН У ВІТЧИЗНЯНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ НАУЦІ

Мартюченко Катерина, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Хупавцева Н.О., доктор психологічних наук, професор

Професії в сфері психології завжди були найскладнішими в підготовці фахівців. Пріоритетом стала необхідність володіти особливими якостями, що сприяють постійному саморозвитку, самовдосконаленню і здатності впливати на розвиток і вдосконалення інших. Це основа процесів фасилітації.

Мета публікації - розглянути фасилітацію як феномен у вітчизняній психологічній науці

У психологічній науці під феноменом "фасилітація" розуміють можливість спрощення, оптимізації та підвищення продуктивної діяльності особистості або групи, внаслідок уявного або реального спостерігача. Фасилітація характеризується набором навичок, які використовуються для ефективної організації обговорення складної проблеми без втрати часу та виконання всіх запланованих дій за короткий час з максимальним залученням учасників до процесу. Така фасилітаційна організація процесу групової роботи, спрямована на прояснення і досягнення цілей групи, сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх психологів щодо застосування інтерактивних технологій навчання. Фасилітатор, який керує процесом обговорення, проводячи заняття, забезпечує успішне групове спілкування, допомагає групі зрозуміти спільну мету та підтримує позитивну групову динаміку для досягнення цієї мети під час обговорення, не захищаючи жодної з позицій чи сторін. Існують різні види фасилітації, і кожен з них відіграє значну роль в процесі самореалізації, саморозвитку, дотримуючись

при цьому принципи гуманізму : психологічна фасилітація, педагогічна фасилітація, соціальна фасилітація, спортивна фасилітація, еко-фасилітація.

Психологічна фасилітація - це процес управління та одночасної побудови керованої системи. У той же час подальший процес є імовірнісним, нелінійним і незворотнім, що відповідає характеру особистісних змін. Психологічна фасилітація обумовлена парадоксальним контролем над процесом самореконструкції і самоорганізації відкритої динамічної системи індивіда. Фасилітаційний вплив має основне завдання допомагати, полегшувати, стимулювати, актуалізувати потребу в розвитку, особистісному зростанні.

Фасилітація (англ. facilitate - допомагати, полегшувати, сприяти) - стиль управління, за якого суб'єкт управління поєднує функції керівника, лідера, а також учасника групової динаміки [1].

Фасилітаторами називають психологів, педагогів, консультантів, психотерапевтів, що працюють із групами [1]. Вони використовують психологічну техніку, що впливає на емпатію, розуміння, увагу, безумовне прийняття, толерантність, співчуття; допомагає розкрити в клієнтові оптимізм, довіру, ті природні здібності, якими людина керується неусвідомлено.

Витоки механізмів «процесу фасилітації розвитку особистості» полягають у розумінні партнерства, що має на увазі побудову духовно-душевного, глибинного, проникаючого взаємовпливу із попереднім спіранням на гідність особистості й «партнеродомінантність у взаємодії» (Г. Батіщев, М. Бахтін М. Бердяєв, М. Бубер) [1; 2].

Вітчизняні психологи розробляють ідею взаємодійснення у міжособистісній взаємодії, її стимулюючої ролі (Г. Балл, О. Бодальов, Н. Завацька, Л. Карамушка) [3].

М. Казанжи [4] стверджує, що фасилітація не здійснюється в широкому спектрі ситуацій протягом досить тривалого часу. Адже фасилітативність не є якістю, життєво необхідною індивіду в кожний момент його існування. Наприклад, педагоги, окрім турботи про особистий розвиток здобувача освіти, також забезпечують засвоєння навчальної програми. А особа, наділена стійкими фасилітативними якостями, може видаватися оточенню надмірно нав'язливою й такою, що втручається в особистий простір інших.

На думку М.Касанджи, фасилітація є одним із засобів реалізації концептуальних засад спільного навчання [4], за якого «всім учасникам освітнього процесу спільно й окремо кожному необхідно володіти навичками роботи з іншими людьми, роботи в команді. І якщо у дорослих ця навичка може бути у певній мірі сформованою, то по відношенню до дітей вона є просто життєво необхідною. Ця навичка розвивається впродовж усього життя як важлива для реалізації професійної діяльності особистості». Фасилітація

може бути специфічною інноваційною формою навчання і виховання з пріоритетом в обранні людиною шляху реалізації власного потенціалу [3]. Викладач-фасилітатор перестає бути лише ретранслятором нових знань. У фасилітаційному процесі на перший план у структурі особистості й викладача, й студента як учасників освітнього процесу виступають такі важливі компоненти, як цінності, ставлення, потреби.

Надзвичайно важливо організувати активний обмін думками шляхом влучних запитань, поставлених вчасно; спрямовувати групу для глибшого пізнання предмета обговорення. Для реалізації фасилітаційних технік, технологій, методів, методик і прийомів необхідно використання більшої кількості навчального часу, аніж витрачається на класичні практичні заняття. Тому викладач, який практикує фасилітацію, стикається ще з однією суперечністю: між знаннево орієнтованим навчанням, на реалізацію якого, як правило, працюють освітні й робочі програми, і компетентісно орієнтованим, що передбачене українською освітньою реформою, де в пріоритеті не лише знання, уміння й навички, а й цінності та ставлення здобувачів освіти. Як вихід, постає потреба в корегуванні програм, проведенні додаткових тренінгів, воркшопів, івентів тощо, спрямованих на розвиток умінь і навичок фасилітації у викладачів та студентів як рівноправних учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Близнюкова О.М. Фасилітація як предмет психологічного аналізу. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка АПН України*. Київ 2009. Т. X. Вип. 13. С. 65 – 74.
2. Гейко Є. В. Психологія цілісності особистості : монографія. Кропивницький: Центральньо-Українське видавництво, 2016. 384 с.
3. Мельничук І.Я. Психологічні особливості та етапи становлення партнерських взаємостосунків. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки* Миколаїв, 2018. С. 44 – 49.
4. Казанжи М. Й. Фасилітація в підготовці фахівців соціономічного профілю. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія*. 2015. Т. 20. Вип. 3 (37). Ч. 1. С. 31-41. URL: <http://psvsocwork.onu.edu.ua/old/article/view>
5. Курмишева Н. Соціальне та спільне навчання як напрям управління освітнім процесом. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 3 (198). С. 20-24. - Режим доступу: <http://isp.poiippo.pl.ua/article/view/232111/232965>

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життестійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.